

KALMÁR ZOLTÁN

(*1893 GECSE - † 1958 NAGYKANIZSA)

Kalmár Zoltán okl. mérnök, építőmester (*1893. Gecse – †1958. Nagykanizsa).

Mai haszonelvű világunkban, amikor az örök emberi értékek erősen megkoptak, úgy éreztük nővéremmel, dr. Bálint Eleménné, Kalmár Zsuzsannával (*1930 – †2010), hogy kötelességünk emléket állítani apánknak, Kalmár Zoltánnak, aki a tisztesség példaképe volt.

Jelen korunkban, mikor az ifjúság szemét a percemberekre veti, s őket emeli példaképpé, fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet arra, hogy léteznek más, igazi értékek is, amelyeket követni érdemes. Meggyőződésünk, hogy apánk becsületességével, áldozat vállalásával, élete munkásságával erkölcsi példát mutatott valamennyiünk számára.

Kalmár Zoltán 1893. március 10-én látta meg a napvilágot a Veszprém megyei Gecsen, egy paraszti család negyedik gyermekeként. Földműves és gazdálkodó édesapja, Kalmár Ferenc fia képességeit korán felismerve beíratta a pápai református főgimnáziumba, ahol 1912-ben kitűnő eredménnyel érettségi vizsgát tett. Még ebben az évben a budapesti József Műegyetem mérnöki karának hallgatója lett. Az első világháború kitörése azonban egyetemi tanulmányainak megszakítására kényszerítette. 1915 nyarán évfolyamtársaival együtt az olasz frontra került, a nagykanizsai születésű Dr. Zemplén Győző, fizika-elektrotechnika professzora szakaszpárancsnoksága alá, aki – naplójában talált bejegyzése szerint – a szeme láttára halt hősi halált.

A világháború és az azt követő zavaros időszakban az egyetemen a megszakított tanulmányok folytatását, pótlását nyári, ún. katonaszemináriumokon majd kollokviumokkal teljesítette. A vizsgák és szigorlatok időbeli eltolódása miatt, ezért diplomáját megkésve, csak 1919-ben kapta kézhez.

1922-ban került Nagykanizsára, a Hoffmann Hermann tervező- kivitelező céghez, (mely a Sartori Oszkár cég utóda) tervező mérnöki beosztásba. 1926-ban építőmesteri képesítést szerzett. Szakmai rátermettségének és megbízhatóságának köszönhetően rövidesen a cég társtulajdonosává lépett elő. Anyagi biztonságának megalapozását követően, 1929. január 6-án feleségül vette csajági Csajághy Irént, a kaposvári neves órás és ékszerész családból. Boldog, 29 éven át tartó házasságukból két gyermek született. 1933-ban családi segítséggel megvásárolja a Sugár út 16/a szám alatti építési telket, s ott saját tervei alapján, egy 3 szintes, 6 lakásos társasházat épített cégével, melynek egyik lakását a család foglalta el.

Kalmár Zoltán
egyetemi hallgató
(1912)

A Sugár út 16/a sz. alatti saját tervezésű és kivitelezésű ház (1934)

A cég 1930-tól egészen annak államosításáig, 1949. december 28-ig számos sikeres pályázaton vett részt úgy Nagykanizsán, mint szerte a Dunántúlon, főleg Zala és Somogy megyében. 1940-től egészen 1944. év végéig, a nagykanizsai székhelyű MAORT (Magyar-amerikai Olajipari Részvénytársaság) olajipari nagyvállalat építkezésein minden nagykanizsai beruházás kivitelezését Kalmár Zoltán cége végezte, a megbízó teljes megalégedésére. Ma is a város egyik méltán nevezetes épületegyüttese a MAORT megbízásából a mérnökök, tisztviselők és dolgozók számára épített lakópark (olajipari lakótelep), mely mind építészeti, mind kertépítészeti szempontból értékes, egységes stílust képvisel.

MAORT telepi vezető tisztviselői házak

MAORT telepi mérnöklakás

A megbízhatóságnak és a számos megrendelésnek köszönhetően a Kalmár Zoltán cégnél a 40-es évek első felében közel 400 fő dolgozott, így ezáltal a Batthyányi grófok után, a város második legnagyobb adófizetője lett.

Kalmár Zoltán magánéletében családszerető, vallásos ember volt, aki a helyi evangélikus gyülekezetben több mint 24 éven át egyházközségi felügyelőként működött. Szívvel-lélekkel vett részt a gyülekezet életében, szellemi és anyagi támogatást nyújtva a megszülető tervek, elképzelések megvalósításához. A tervezési, művezetési munkákért általában nem várt fizetséget, számtalan alkalommal építőanyaggal járult hozzá az építkezésekhez. A mai „gyülekezeti otthon” első formáját is az ő tervei határozták meg.

Nagykanizsán a Kalmár Zoltán cég kivitelezésében készült el többek közt a Kálvin téri református templom és paplak épületegyüttese. Ugyancsak az ő kivitelezésükben készül el a város egyik jelentős épülete, a négyszintes, ún. MAORT lakóház, a városi rendőrség épülete, valamint a mezőgazdasági technikum épülete is.

Dunántúl-szerte kiváló alkotások (közutak, templomok) hirdetik szakmai hozzáértését és megbízhatóságát. Az ő tervei alapján épült fel Csurgón az evangélikus templom és paplak együttese, valamint Szerecsenyben az evangélikus templom terve szintén Kalmár Zoltán műve, melynek 60 éves fennállását éppen 2010-ben ünnepelte a helyi evangélikus közösség.

Csurgói evangélikus templom (1934)

Evangélikus templom Szerecsenyben (1949)

Az országos evangélikus egyház támogatójaként a gyenesdiási „Kapernaum” felépítését nagyvonalú kivitelezői, illetve térítésmentes építőanyag szállítással segítette.

A keszthelyi evangélikus templom felépítése szintén Kalmár Zoltán nevéhez fűződött.

Kalmár Zoltán (balról a második) mint kivitelező mérnök a keszthelyi evangélikus templom alapkőletételénél (1928)

Cégének színvonalas munkavégzése annak volt köszönhető, hogy munkatársai kiválasztásakor kizárólag a szakmai hozzáértés alapján döntött, származására való tekintet nélkül. Városzerte ismeretes volt, hogy munkatársainak a MAORT után ő nyújtotta a legmagasabb fizetéseket.

A városban és a városért végzett tevékenysége révén Nagykanizsa ún. virilis polgárai közé tartozott, melyről a megmaradt városházi dokumentumok is megemlékeznek, s igazolnak. A második világháborúban ismét, immár 49 évesen kellett átélnie a háború borzalmain, mérnök ember lévén, mint tartalékos századost behívták egy munkaszolgálatos zászlóalj parancsnokaként. Csapatát az orosz frontra vezényelték.

Az 1942 áprilisától november végéig terjedő időszakot szerencsésen átvészelte embereivel együtt, akiket veszteség nélkül haza is vezetett. Az egykoron parancsnoksága alá tartozó katonák közel 40 év távlatából is elismeréssel emlékeztek Kalmár Zoltán százados emberséges viselkedéséről a Magyar Nemzetben megjelent írásban, 1986 májusában.

Munkatársai tisztelete, megbecsülése segítette át azon az igazolási időszakon, melynek során meg kellett küzdenie a rágalmakkal, melyekkel egy bírósági per során megvádolták, mivel távollétében, akaratan kívül úgymond egy zsidóellenes párt vezetőjévé választották. Mivel minden tanú a „mérnök úr” becsületes életét és korrekt véleményalkotását hangsúlyozta a bíróság előtt, vallomásuk alapján a bíróság a vádat elejtette, és Kalmár Zoltánt felmentette.

A háborút követő helyreállítási munkák, valamint a MAORT megrendelések átsegítették vállalkozását és munkatársait az infláció nehézségein. Derűlátására jellemző, hogy még 1947-ban is egy műközem gépeinek beruházásába kezdett, jóllehet az államosítások már megkezdődtek, melyek 1949. december 28-án elérték Kalmár Zoltán cégét is, megalázva, örökre száműzve őt felépített tulajdonából.

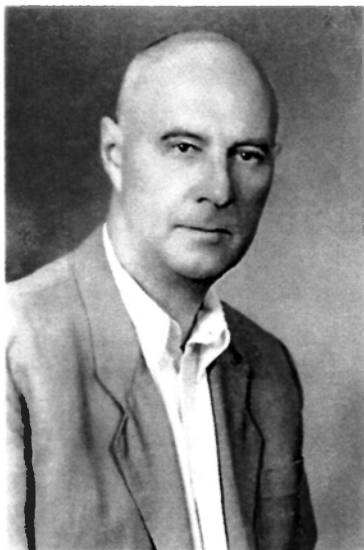
Szakmai tekintélye és elismertsége révén már 1950 januárjában korábbi megbízója, a MAORT alkalmazásába került, majd 1950 áprilisában már a Zala Megyei Állami Építőipari vállalat nagykanizsai részlegének főmérnökeként dolgozott. Számos megyei építkezés irányítója és építésvezetője volt. Korábbi munkatársai, beosztottjai, akik közül többen a kommunista érában magasabb beosztásba kerültek, továbbra is kikérték szakmai véleményét, tapasztalatait, tanácsait.

A háború utáni politikai meghurcoltatás és az államosítás okozta lelki trauma azonban kikezdte egészségét, melyhez az is hozzájárulhatott, hogy egyik 1953 kora tavaszi kiszálláson szerencsés kimenetelű autó-balesetet szenvedett. Hivatali gépkocsijával egy nagy-bereki mocsaras árokba borultak, minek következtében súlyosan megfázott és további életét már asztmás rohamok kísérték. Ebből következően munkáját már nem tudta teljes körűen ellátni, mert sokszor került betegállományba illetve kórházba.

A cég vezetősége ezt méltányolva előbb műszaki osztályvezetői, majd statikus tervezői beosztásba helyezte mivel szakmai tapasztalatait nélkülözni továbbra sem tudták. 1958 tavaszán állapota már olyannyira rosszabbodott, munkahelyére csak érte küldött autóval tudott bemeni.

Minden bizonnyal megrendítette az, hogy Zoltán fia (*1940) egyetemi felvételi kérelmét a gimnázium elutasító véleménye alapján nem fogadták el, jóllehet az általa ismert városi tanügyi tisztviselők, sőt maga a gimnázium igazgatója is (Csernay), álságosan a jelentkezés „sima továbbítását” ígérték. Még az elutasító határozat kézhezvétele napján, fölháborodását levezetendő betegágyából felöltözve, nagy erőfeszítéssel gyalog bement munkahelyére és saját

kezűleg gépelte le a fellebbezést fia egyetemre való jelentkezéséhez. A család akkor még nem tudta, hogy ez a nap, 1958. május 22. volt egyben élete utolsó napja is.

Még azon az estén, szerettei és orvos barátja körében örökre eltávozott.

A nagykanizsai temetőben 1958. május 25-én helyezték örök nyugalomra az evangélikus egyház szertartása szerint, Fónyad Pál nagytiszteletű úr búcsúztatójával és gyülekezetének mély részvétele kíséretében.

Élete, munkássága, Isten iránti szeretete, hite, követendő példa lehet minden ma élő tisztességes ember, főképpen a fiatalok számára. Emlékét örökre szívünkben hordozzuk.

Kalmár Zoltán az ötvenes években

2011. szeptemberében

ifj. Kalmár Zoltán

FORRÁSOK:

1. Nagykanizsai honismereti füzetek:

- 3. sz. Fónyad Pál: A nagykanizsai evangélikus gyülekezet története. 1991
- 15. sz. Rábavölgyi Attila: A nagykanizsai református templom építésének története (1887-1934), 1997.
- 18. sz. Berkes József: A nagykanizsai olajipari lakótelep építés története, 1998.

2. Napló: kézirásos feljegyzések az első világháborúból 1915

3. A csurgói evangélikus templom képe 1933 – 1934

4. Evangélikus templomok, 1944, Atheneum nyomda (232-233. old.)

5. A szerecsenyi evangélikus templom képe 1947-49

6. „A Zala megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1861-1973” Szerk.: Horváth Ferenc 1978.1, kiadás Országos Széchenyi Könyvtár

7. Jegyzőkönyv Nb 115/1946-4 szám alatt készült népellenes büntett miatt Kalmár Zoltán ellen indított bűnügyben a nagykanizsai népbíróságnál Nagykanizsán 1946. augusztus 6-án megtartott nyilvános főtárgyalásról. (8 oldal) Mellékelve az ítélet és a védői beadvány.

8. Kalmár Zoltán v. főmérnök munkatársainak írásos véleménye munkában szerzett betegségről. 1958. július 14. /Beadvány özvegyi kegydíj megállapításához/

9. Magyar Nemzet 1986. május 6. száma „Olvasóink írják...” rovata

10. Dr. Jáni János: A Somogy – Zalai evangélikus egyházmegye története 2005

11. A reformáció a kezdetektől....A dunántúli evangélikus gyülekezetek történetének összefoglalása, 1-11. kötet, 2011

12. Zalai Közlöny 1943. október 2.(3. old) Longauer Imre: „Milyen lesz a MAORT kertváros Nagykanizsán”

13. Zala 1946. augusztus 4. (3. old.) „Kedden áll népbíróság elé Kalmár Zoltán mérnök”

14. Zala 1946. augusztus 11. (3. old.) „dr.Ruttkai György: Ember a vadállatok között”

EGYÉB IRATOK:

Építésügyi Minisztérium leirata: A 72/5sz. Építőipari Vállalati főmérnöki kinevezés, 1954. június 16.

Nagykanizsa magasépítési Vállalat főmérnöki kinevezés, 1953. március 9.

A Kalmár Zoltán Nagykanizsa, Király (Somogyi Béla) utca 39.sz. alatti telepének államosítási határozata 1949. december 28.

Határozat a család Nagykanizsa, Sugár utca 16/a szám alatti házának államosításáról 1952. április 21.

U.i.: 1. Az akkor hatalmon lévő városi előljáróság a családot 1958 júniusában, a saját maga által tervezett és felépített, majd államosított bérházának első emeleti lakásának hat hónapon belüli elhagyására kötelezte. A felkínált határidő lejárt előtt, - ezt megelőzve - a család már 1958 augusztusában Budapestre költözött, egy VII. kerületi hármastársbérleti lakásba.

2. A címlapon a Sugár utca 16/a szám alatti ház mai homlokzati képe látható.